

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Психологічний аспект міжкультурної комунікації передбачає готовності до сприйняття іншомовної культури, що включає позитивне ставлення до іншомовної культури, виховання толерантності і доброзичливості, вміння побачити власний етноцентризм і стереотипи. Адже, як стверджують науковці Е. Роджерс, Т. Стейнфетт, більшість людей сприймають світ через погляд однієї культури, тому здатність побачити світ із різних площин є вирішальною для успішного міжкультурного спілкування [4, с. 2].

Міжкультурну комунікацію у її найбільш загальних рисах можна визначити як обмін інформацією між людьми різних культур [4, с. 1]. Теорія міжкультурної комунікації зосереджується на питаннях відмінностей культур, що впливають на спілкування між їх представниками, пояснює, як культурні зразки мислення відображаються у певному комунікативному стилі і як реальність сприймається через культурні поняття і цінності [2, с. 4, 9]. У США, інтерес до вивчення культур, зумовлений переважно економічними і політичними зв'язками, еміграцією, втілюється у *теорію міжкультурної комунікації*, започаткованої Е.Т. Холлом у 70-х роках ХХ ст.

Сучасні дослідження підтверджують теорію про визначальне місце культури у становленні психічних процесів людини, зокрема наводять приклади про різницю у сприйнятті, пам'яті, мисленні представників різних народів. Категорії кольору, віку, розміру тощо по-різному побудовані в різних культурах і мовах, що зумовлює різний досвід фізичного і соціального світу [2, с. 15].

Дослідники міжкультурного спілкування доводять, що культура формує модель сприйняття, на основі якої людина бачить світ через її систему координат, сприймає реальність вибірково, зберігає результат сприйняття у формі переконань та цінностей [5, с. 186–187]. В. В. Ощепкова пояснює, що людина як суб'єкт, що пізнає, завжди знаходиться під впливом своєї національної культури. Мовний колектив, який живе в певному екологічному середовищі, освоює його у змінних, але характерних саме для нього соціальних і культурних умовах, які "нав'язують" носіям цієї конкретної мови специфічний погляд на той чи інший фрагмент дійсності, або є призмою, через яку здійснюється сприйняття оточуючого світу [1, с. 92–93].

Отже, названі вище факти доводять, що навколишнє середовище, культура стають невід'ємною частиною сприйняття та мислення людини, створюючи таким чином систему координат, з позицій якої вона вибудовує світогляд і оцінює дійсність.

Непорозуміння та упередженість у сприйнятті іншомовної культури спричиняються бар'єрами міжкультурного спілкування – реального чи опосередкованого. Більшість вчених визнають неминучість непорозумінь при

міжкультурному спілкуванні, що пов'язане з культурно обумовленим сприйняттям, різницею у культурних очікуваннях (фреймах), особливостями світогляду, цінностей, переконань [2; 5].

Психологічними бар'єрами в міжкультурному спілкуванні є стереотипи, етноцентризм, упередженість. Очевидною є необхідність цілеспрямовано працювати над їх подоланням у свідомості. Це є першим кроком до зміни когнітивних схем, що відображається у позитивному сприйнятті й розумінні іншомовної культури. Результатом психологічних змін повинні бути усвідомлення культурної зумовленості сприйняття, розвиток толерантності.

Умовою успішного здійснення міжкультурного спілкування вважається формування **емпатії** [3, с. 207; 5, с. 354], причому дослідники наголошують на формуванні емпатії як і цілі, так і засобу сприйняття іншомовної реальності [3, с. 207; 5, с. 389]. Емпатія полягає у здатності приймати роль іншого і уявляти світ таким, яким він його бачить, передбачаючи його мотиви, ставлення, відчуття, потреби [5, с. 354]. Емпатія, за словами М. Беннетта, базується на твердженні про відмінності між людьми і множинну реальність. Без цих фундаментальних положень емпатія неможлива, в самому корені цього явища лежить співучасть у житті інших – не уявляти себе на їх місці, а уявляти їх почуття і думки у конкретній ситуації [3, с. 192]. Розглядають такі компоненти цього явища: когнітивний, афективний і комунікативний [5, с. 389]. Когнітивний компонент емпатії забезпечує те, що людина може перейняти перспективу іншої людини, афективний – те, що може відчувати емоції іншого, комунікативний – те, що може показати розуміння "іншості" [5, с. 389].

Література

1. Ощепкова В. В. Язык и культура Великобритании, США, Канады, Австралии, Новой Зеландии / Виктория Владимировна Ощепкова. – М. / СПб. : ГПОССА / КАРО, 2004. – 334 с.

2. Bennett M. J. Intercultural communication: A current perspective / Milton J. Bennett // Basic concepts of intercultural communication : Selected readings ; ed. by M. J. Bennett. – Intercultural Press, Inc., 1998. – P. 1–34.

3. Bennett M. J. Overcoming the Golden Rule : sympathy and empathy / Milton J. Bennett // Basic concepts of intercultural communication : Selected readings ; ed. by M. J. Bennett. – Yarmouth : Intercultural Press, Inc., 1998. – P. 191–214.

4. Rogers E. M. Intercultural communication / E. M. Rogers, T. M. Steinfatt. – Illinois : Waveland Press, Inc., 1998. – 292 p.

5. Samovar L. A. Communication between cultures / L. A. Samovar, R. E. Porter, E. R. McDaniel – [seventh edition]. – Wadsworth: Cengage Learning, 2010. – 411 p.